

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen

Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer 2023 (tilsagnstype 68 og 69)

Juli 2023

Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer 2023 (tilsagnstype 68 og 69 indgået under Danmarks CAP-plan 2023).

Denne vejledning er udarbejdet af Landbrugsstyrelsen i 2023

Foto: Skyfish
© Landbrugsstyrelsen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf.: 33 95 80 00
E-mail: mail@lbt.dk
www.lbt.dk

ISBN 978-87-7120-107-9

Indhold

1.	Kort om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer	5
1.1	Hvem kan søge ordningen?	5
1.2	Hvad er hovedforpligtelserne?	5
1.3	Hvor stort er tilskuddet?	5
1.4	Hvad er formålet med ordningen?	6
1.5	Hjemmeside og nyhedsbrev.....	6
2.	Ansøgning om tilsagn og udbetaling.....	7
2.1	Nyt tilsagn med og uden grundbetaling	7
2.2	Du kan indtræde i en andens ansøgning om nyt tilsagn.....	7
2.3	Hvornår kan du søge?.....	7
2.4	Udbetaling af tilskud.....	8
2.5	Valg af afgrødekode ved udfyldelse af Fællesskemaet	9
2.6	Producentските	10
2.6.1	Producentските og –ophør af tilsagn	10
2.6.2	Frist for indsendelse af producentскитеerklæring	10
2.6.3	Når du indtræder i et tilsagn.....	10
3.	Hvilke kriterier skal dine arealer leve op til, før du søger ordningen?	12
3.1	Du skal drive arealet som ejer eller forpagter	12
3.2	Hvilke arealer kan du søge til?	12
3.3	Der er ikke krav om at være berettiget til eller søge om grundbetaling	13
3.4	Hvilke arealer kan du ikke søge tilsagn til.....	13
4.	Hvilke forpligtelser skal dine arealer opfylde i tilsagns-perioden?	14
4.1	Krav til plantedække.....	14
4.2	Forpligtelse til afgræsning	15
4.2.1	Vælg mellem synligt afgræsset eller fast græsningstryk	16
4.2.2	Afgræsningsmetode synligt afgræsset.....	16
4.2.3	Afgræsningsmetode fast græsningstryk	17
4.3	Forpligtelse til slæt	20
4.4	Hvad må du ikke på arealet	21
4.5	Hvad kan indgå i det tilskudsberettigede areal? – Flexibilitet	21
4.6	Hvad kan ikke indgå i det tilskudsberettigede areal? – Begrænsninger	22
5.	Hvilke tilskud kan du søge på samme areal.....	25
5.1	Sammenhæng med andre ordninger	25
5.1.1	Hvilke ordninger kan godt kombineres med Pleje af græs- og naturarealer	25
5.1.2	Hvilke ordninger kan ikke kombineres med Pleje af græs- og naturarealer	25
5.2	Sammenhæng med konditionalitet	25
5.3	Grundbetaling til projektarealer	26
6.	Kontrol og administrative sanktioner	28
6.1	Kriterier for at få tilskud	28
6.2	Forpligtelser	28
6.3	Sanktion ved overtrædelse af forpligtelser.....	28

7.	Andre regler, du skal kende	29
7.1	Svig med og misbrug af tilskud	29
7.2	Omgåelse af krav og regler	29
7.3	Omdannelse af dit tilsagn til en anden type tilsagn	30
7.4	Du kan i visse tilfælde udtræde af dit tilsagn uden tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud	30
7.5	Andre reguleringer: Naturbeskyttelsesloven og Natura 2000	31
7.6	Force majeure og ekstraordinære omstændigheder	31
7.7	Revisionsklausul	32
7.8	Vi indsamler og behandler dine data	33
7.9	Hvis du vil klage over en afgørelse fra os	33
8.	Retsgrundlag	34
8.1	EU-regler	34
8.2	Danske regler	34
	Bilag 1.Oversigt over vægtningsfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer.....	35
Bilag 1.1	Vægtningfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer – tilskudskategorierne forpligtelse til græsning både med og uden mulighed for kombination med grundbetaling	35
Bilag 1.2	Vægtningfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer – tilskudskategorierne forpligtelse til slæt både med og uden mulighed for kombination med grundbetaling	37
	Bilag 2.Vejledende oversigt over situationer for bortfald	39
Bilag 2.1	Vejledende om situationer, hvor der kan ske bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer – overtrædelse af forpligtelser, jf. Bekendtgørelse nr. 955 af 28. juni 2023 om ændring af bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik. Konsekvensen af en overtrædelse vil altid bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.....	39
	Bilag 3.Rækkefølge for sanktionering ved overskridelse af 20 % fleksibilitet	40
Bilag 3.1	Sanktionering ved overskridelse af 20 % fleksibilitet.....	40

1. Kort om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer

Pleje af græs- og naturarealer er en 5-årig tilsagnsordning, du kan søge, hvis du vil pleje værdifulde græs- og naturarealer med afgræsning eller slæt. Du skal overholde betingelserne for ordningen i alle 5 år. Denne vejledning er til dig, der i 2023 vil søge nyt tilsagn for en 5-årig periode. Denne vejledning vedrører kun tilsagnstyperne 68 og 69, hvor der er søgt om tilsagn i perioden 3. juli 2023 til 28. september 2023. Hvis du vil læse om de tidligere tilsagnstyper 66 og 67, kan du læse mere i [Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer \(tilsagnstype 66 og 67\) 2023](#), som du kan finde på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Vær opmærksom på at tilsagnsperioden starter 1. januar 2024 og ophører 31. december 2028.

Ordningen Pleje af græs- og naturarealer (tilsagnstype 68 og 69) er en del af den danske CAP-plan 2023 og er medfinansieret af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL).

1.1 Hvem kan søge ordningen?

Du kan bl.a. søge tilsagn til ordningen, hvis du har et areal, der ligger inden for et særlig udpeget Natura 2000-område til pleje, eller hvis dele af din mark har en høj naturværdi (HNV) på mindst 5. Læs mere i [afsnit 3.2](#).

Du kan kombinere tilskud til Pleje af græs- og naturarealer med mulighed for grundbetaling (type 68), men du kan også undlade muligheden for at kombinere med grundbetaling (type 69). Hvis du søger grundbetaling, skal du som udgangspunkt opfylde de kriterier og forpligtelser, der er for grundbetalingsordningen, med enkelte undtagelser. Du kan læse mere om undtagelserne på grundbetaling og tilskudsberettigede arealer på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

1.2 Hvad er hovedforpligtelserne?

Du skal vælge mellem to hovedforpligtelser:

- **Forpligtelse til afgræsning:** Her skal du hvert år vælge mellem, om arealet fremstår synligt afgræsset senest den 15. september, eller om arealet afgræsses med et fast græsningstryk i hele perioden fra 1. juni til 31. august.
- **Forpligtelse til slæt:** Her skal du hvert år tage mindst ét slæt i perioden 21. juni til 15. september.

Du kan læse mere om forpligtelserne til afgræsning og slæt i [kapitel 4](#).

1.3 Hvor stort er tilskuddet?

Tilskuddets størrelse afhænger af, om du kombinerer med grundbetaling og om du vælger plejeforpligtelse med afgræsning eller slæt. Nedenunder kan du se satserne.

TABEL 1.1. Størrelse af tilskud til ordningen pleje af græs- og naturarealer.

	Type 68 Uden kombination med grundbetaling	Type 69 Kombination med grundbetaling
Afgræsning	2.600 kr. pr. ha	1.650 kr. pr. ha
Slæt	1.050 kr. pr. ha	850 kr. pr. ha

1.4 Hvad er formålet med ordningen?

Formålet med ordningen er at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten ved at drive arealer med en ekstensiv landbrugsmæssig drift med årlig afgræsning eller slæt.

1.5 Hjemmeside og nyhedsbrev

Du kan også læse om ordningen Pleje af græs- og naturarealer på plejegræs.dk og på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#). Hvis der sker ændringer i ordningen, bliver det annonceret på Landbrugsstyrelsens hjemmeside samt i Landbrugsstyrelsens nyhedsbreve. Du kan tilmelde dig [nyhedsbrevene her](#).

2. Ansøgning om tilsagn og udbetaling

Pleje af græs- og naturarealer er en 5-årig tilsagnsordning. Du skal søge tilsagn i perioden 3. juli – 28. september 2023. Du søger tilsagn i Tilsagnsskemaet, som du kan finde i Tast selv. Du skal derudover søge udbetaling i fællesskemaet i hvert af de efterfølgende år (2024-2028).

2.1 Nyt tilsagn med og uden grundbetaling

Når du skal søge nyt tilsagn, skal du vælge, om du ønsker muligheden for at søge grundbetaling i løbet af tilsagnsperioden. Dette valg kan ikke ændres i løbet af den 5-årige tilsagnsperiode. Hvis du vælger at kombinere med grundbetaling (type 69), vil du få udbetalt den samme sats i alle 5 tilsagnsår, uanset om du søger grundbetaling eller ej. Du søger om nyt tilsagn i tilsagnsskemaet. Se [afsnit 3.2](#) for at se hvilke arealer du kan søge tilskud til.

Du skal yderligere vælge mellem forpligtelse til afgræsning eller slæt. Denne forpligtelse gælder for alle 5 tilsagnsår.

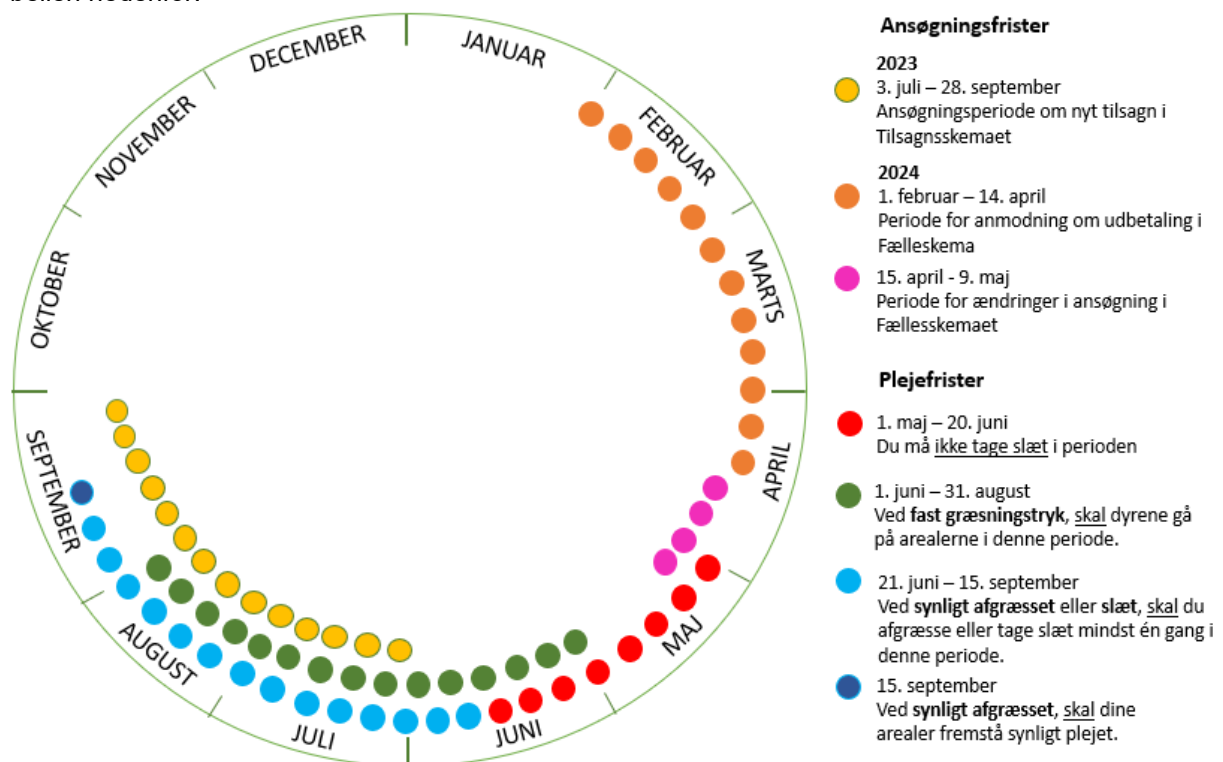
2.2 Du kan indtræde i en andens ansøgning om nyt tilsagn

Du kan indtræde i en anden ansøgers ansøgning om nyt tilsagn. Det kan eksempelvis være, hvis en anden landbruger har ansøgt om nyt tilsagn til et areal, og arealet overdrages til dig, inden Landbrugsstyrelsen har givet tilsagnet.

Erklæring om indtrædelse i ansøgning om tilsagn kan findes [her](#).

2.3 Hvornår kan du søge?

Du kan finde de vigtigste frister og datoer i ordningen Pleje af græs- og naturarealer i årshjulet og tabellen nedenfor.

FIGUR 2.1. Årshjul med vigtige frister og datoer for ordningen Pleje af græs- og naturarealer.

TABEL 2.1. Vigtige frister og datoer

Vigtige datoer for 2023-2024	Handlinger
2023	
3. juli – 28. september	Ansøgningsrunden for nye tilsagn er åben.
1. september	Data fra Fugle og Natur trækkes. Se afsnit 3.2 om HNV.
1. december	Data fra Miljøportalen trækkes. Se afsnit 3.2 om HNV.
2024	
1. februar	• Fællesskemaet åbner i Tast selv.
Ikke fastsat	• Frist for indsendelse af Fællesskema. • Frist for anmodning om udbetaling, hvis du har eksisterende tilsagn.
24. april	• Frist for at sende ændringer til markblokke, hvis du skal være sikker på, at ændringerne bliver registreret inden fristen for indsendelse af ændringer til Fællesskemaet.
1. maj – 20. juni	• Du må ikke foretage slåning af arealet i denne periode (forbudsperioden).
Ikke fastsat	• Frist for at vælge mellem fast græsningstryk eller synligt afgræsset. • Frist for at ansøge om nedsat græsningstryk. • Frist for ændringer til Fællesskemaet – herunder ændringer til din anmodning om udbetaling af tilsagn. • Frist for forsinket indsendelse af Fællesskemaet – og forsinket ansøgning om udbetaling af eksisterende tilsagn. • Frist for indsendelse af producentskifteerklæring for tilsagn, der er overdraget til og med ansøgningsfristen. Se afsnit 2.6 om producentskifte.
1. juni	• Krav om plantedække det første tilsagnsår.
1. juni – 31. august	• Ved fast græsningstryk: Dyrene skal ud på arealet i denne periode.
1. juni – 15. september	• Ved synligt afgræsset: Afgræsningen skal ske i denne periode.
21. juni – 15. september	• Ved slæt: Der skal være taget mindst ét slæt i denne periode.
21. juni	• Forbudsperioden for slåning ophører.
3. juli (forventet)	• Ansøgningsrunden for nye tilsagn åbner.
1. september	Data fra Fugle og Natur trækkes. Se afsnit 3.2 om HNV.
1. december	Data fra Miljøportalen trækkes. Se afsnit 3.2 om HNV.

2.4 Udbetaling af tilskud

Hvis du søger et tilsagn i 2023, der starter 1. januar 2024, skal du første gang søge om udbetaling i Fællesskema 2024.

Du skal søge om udbetaling i Fællesskemaet hvert år og pengene bliver udbetalt én gang om året. Udbetalingen starter typisk fra begyndelsen af december måned.

Du skal hvert år indtegne dine marker i IMK og søge om udbetaling af tilskud for dit eksisterende tilsagn til tilsagnstype 68 og 69 på siden "Udbetaling af tilskud til Pleje af græs- og naturarealer" i fællesskemaet, som du finder i Tast selv. På denne side skal du for hver mark, der overlapper et tilsagn med tilsagnstype 68 eller 69 tage stilling til, om du søger om udbetaling af tilskud. Hvis du siger "Nej" til udbetaling af tilskud, vil tilsagnet som udgangspunkt bortfalde med krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud. Hvis du har ældre tilsagn om pleje af græs- og naturarealer skal de stadig indberettes med tilsagnstype 66 eller 67.

Hvis du har fået en dispensation fra nogle af tilsagnsbetingelserne, er det de betingelser, der fremgår af dispensationen, du erklærer at overholde. Du skal altså stadig sætte hak i "Ja" i feltet "Jeg søger om udbetaling af tilskud", også selv om du pga. dispensationen ikke får dit tilskud udbetalt.

2.5 Valg af afgrødekoder ved udfyldelse af Fællesskemaet

Når du søger om udbetaling, er det vigtigt, at du anmelder arealet med den rigtige afgrødekoder. Afgrødekoden skal være uden kvælstofnorm og afspejle arealets status (se Tabel 2.2). Hvis du anvender en ikke-tilskudsberettiget afgrødekoder, kan du ikke søge om udbetaling på marken i Fællesskemaet.

TABEL 2.2. Afgrødekoder der kan bruges til tilsagnsarealer

Afgrødekode	Tekst	Bruges når
254	Miljøgræs MVJ-tilsagn (0N), permanent	Anvendes til landbrugsarealer, der opfylder de almindelige betingelser for grundbetaling (uanset om du søger grundbetaling eller ej), og som var permanent græs før tilsagnets start.
247	Miljøgræs MVJ-tilsagn (0N), omdrift	Anvendes til landbrugsarealer, der opfylder de almindelige betingelser for grundbetaling (uanset om du søger grundbetaling eller ej), og som var i omdrift før tilsagnets start.
318	MVJ ej udtagning, ej landbrugsareal	Et naturlignende areal, der ikke kan leve op til de almindelige regler under grundbetalingsordningen. Dvs. arealer hvor du ikke søger grundbetaling eller hvor du søger grundbetaling til projektarealer.

Et areal med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer kan være enten et naturareal eller være et landbrugsareal og have status af enten omdrift eller permanent græs. Arealets status har ikke indflydelse på tilsagnsreglerne, men har betydning for GLM 1-kravet om opretholdelse af permanent græs, samt GLM 8-kravet om at etablere mindst 4 % "ikke-produktive" elementer og arealer ud af driftens samlede omdriftsareal. Læs mere om GLM og sammenhæng med konditionalitet i [afsnit 5.2](#).

Et græsareal har status af omdrift, ind til det efter fem år med græs og andet grøntfoder opnår status af permanent græs. For arealer i flerårige tilsagn gælder der en særregel, som siger at status fastfryses i tilsagnsperioden. Det betyder kun noget for arealer som har status af omdrift, når man indtræder i tilsagn. Har et areal f.eks. ligget med græs i 4 år, før du fik tilsagn på arealet, vil arealet have status som 5. års græs i det første år, efter tilsagnet er udløbet (se Tabel 2.3 for eksempler). Status forbliver fastlåst så længe der gælder tilsagn på arealet. Et areal kan derfor godt have status af omdrift, selvom der er eller har været tilsagn på det i en længere årrække.

TABEL 2.3. Arealstatus ved tilsagn og efter tilsagnets afslutning.

2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
		Tilsagn start					Tilsagn slut
Græs år 3	Græs år 4	Tilsagn Omdrift (græs år 5)					Omdrift (græs år 5)
Græs år 5	Permanent græs	Tilsagn Permanent græs					Permanent græs
Tilsagn på tidligere omdriftsareal		Nyt tilsagn/gentegning Afgøringskode: 247					Omdrift (græs år 1)
Tilsagn på tidligere permanent græs		Nyt tilsagn/gentegning Afgøringskode: 254					Permanent græs

Begrebet permanent græs blev først indført i 2005. Arealer, der har haft tilsagn siden 2004 eller tidligere, vil derfor have status af omdrift.

Det kan under de gældende regler lade sig gøre at skifte status fra omdrift til permanent græs, hvis dit areal har været omfattet af miljøtilsagn siden 2004. Det kan være, at dit tilsagn har status som omdrift på grund af krav til anvendelse af afgrødekoder under den tidligere reformperiode. Hvis du har sådan et tilsagn med plejeforpligtelse og er sikker på, at dit areal aldrig har været opdyrket, skal du skrive en bemærkning om det i fællesskemaet og angive det med afgrødekode 254. Dette kan også være relevant for femårige tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

2.6 Producentkifte

2.6.1 Producentkifte og –ophør af tilsagn

Når et areal bliver solgt, bortforpagtet, eller forpagtningen ophører, skal du tage stilling til overdragelse af dit tilsagn til en anden ejer eller forpagter. Der er to muligheder:

- Tilsagnet overdrages til den nye ejer eller forpagter, som indtræder i rettigheder og forpligtelser, eller
- Tilsagnet ophører i forbindelse med overdragelse af arealet, uden at tidligere udbetalt tilskud skal betales tilbage.

Det er vigtigt, at du i begge tilfælde anmelder producentskiftet til Landbrugsstyrelsen i det digitale producentskifteskema, som du kan finde i Tast selv. Det er også vigtigt, at erhverver i begge tilfælde underskriver producentskifteskemaet. Hvis erhverver ikke ønsker at overtage tilsagnet og heller ikke ønsker at underskrive skemaet, kan du dog indsende et papirskema sammen med dokumentation for, at arealet er overdraget.

Hvis du ikke anmelder producentskiftet, bortfalder tilsagnet med krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud. Du skal også anmelde et producentkifte, hvis du skifter CVR-nummer.

2.6.2 Frist for indsendelse af producentkifteerklæring

Fristen for at anmelde et producentkifte til Landbrugsstyrelsen er den samme som fristen for indsendelse af ændringer til fællesskemaet. Det betyder, at producentkifter, der har fundet sted i perioden frem til ansøgningsfristen for Fællesskema, skal være underskrevet og anmeldt, dvs. indsendt til Landbrugsstyrelsen, senest ved ændringsfristen for Fællesskema. Hvis en overdragelse af tilsagnsarealer finder sted tæt på fristen for Fællesskemaet, og du ikke kan nå at anmelde producentskiftet, inden du indsender fællesskemaet, kan du som erhverver i din indberetning af arealet og anmodning om udbetaling markere, at der er tale om et producentkifte. Herefter skal du huske at anmelde producentskiftet inden ændringsfristen for fællesskemaet.

2.6.3 Når du indtræder i et tilsagn

Det er vigtigt, at du som erhverver indberetter tilsagnsmarkerne i Fællesskema og anmoder om udbetaling af tilskud, selv om producentskiftet endnu ikke er registreret hos os. Ellers vil tilsagnet bortfalde. Når du indtræder i et tilsagn, betyder det, at du overtager tilsagnet med de rettigheder og pligter, der gælder for det pågældende tilsagn. Du skal opfylde disse betingelser i den resterende periode af tilsagnet fra overdragelsesdatoen. Hvis tilsagnet bortfalder efter overdragelsesdatoen, vil det også være dig, der skal tilbagebetale tidligere års udbetalte tilskud, dvs. også tilskud udbetalt til den tidligere tilsagnshaver.

Når du og overdrageren har udfyldt og underskrevet producentskiftet, indtræder du i tilsagnet fra overdragelsestidspunktet og tilsagnet vil herefter fremgå af listen over dine registrerede tilsagn, når producentskiftet gennemføres. Det vil sige, du kan indtræde i ordningen med tilbagevirkende kraft. Tilsagnet vil dog først fremgå af listen over dine registrerede tilsagn, når producentskiftet gennemføres hos os.

Læs mere om producentskifte og frister på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 27, stk. 1-5
- § 31, stk. 1-2
- § 32, stk. 1-2

3. Hvilke kriterier skal dine arealer leve op til, før du søger ordningen?

3.1 Du skal drive arealet som ejer eller forpagter

Du skal som ejer eller forpagter drive det eller de græs- eller naturarealer, som du søger tilsagn til. Derudover skal det areal, som du søger tilsagn til, udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,3 ha. Når du søger om nyt tilsagn, skal det samlede ansøgte tilsagnsareal udgøre mindst 2,0 ha. Arealet kan udgøres af både eksisterende og tidligere PLG-tilsagn (type 66 og 67) indgået før 2023 og nye tilsagnsarealer af tilsagnstypen 68 og 69. Du er dog undtaget fra 2 ha reglen, hvis der på det ansøgte areal er mindst 0,10 ha af habitatnaturtyperne rigkær, kildevæld eller overdrev.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 7, stk. 1 og 2

3.2 Hvilke arealer kan du søge til?

Du kan søge om tilsagn til arealer, der opfylder et af følgende kriterier:

- Mindst 50 % af marken ligger inden for et særlig udpeget Natura 2000-areal til pleje
- Mindst 0,10 ha af marken har HNV på 5 eller derover.
- Mindst 50 % af marken ligger inden for et Natura 2000-område og hvor mindst 90 % af arealet er en gentegning af græsningstilsagn (type 9, 66 eller 67).
- Mindst 50 % af marken er en del af et vådområdeprojekt, et lavbundsprojekt eller et projekt om forberedelse til afgræsning.

HNV-kortet er udarbejdet til Landbrugsstyrelsen med henblik på at fokusere tilskud til Pleje af græs- og naturarealer på de arealer udenfor den særlige udpegning i Natura 2000, som har størst naturværdi. På den måde sikrer vi, at tilskud til naturpleje gives til arealer, som giver størst afkast af plejen i form af højere biodiversitet.

HNV-kortet vægter naturværdien af et areal ud fra 14 parametre, der spænder fra landskabsforhold og driftspraksis til forekomst af særlige arter. Et areal kan have en HNV-værdi på op til 13. Den aktuelle værdi vises på HNV-kortet, der er tilgængeligt for alle. Ved hjælp af en farveskala kan du se et areals aktuelle naturværdi.

Kortet opdateres hvert år på baggrund af nyeste data. Data fra Fugle og Natur ([fugleognatur.dk](#)) trækkes den 1. september. Data som vedrører planteregistreringer (planteindikator 1, 2, 3), som kommuner kan indberette til Naturdatabasen i Miljøportalen, trækkes den 1. december.

Læs mere om HNV på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 6, stk. 1, nr. 1-4

3.3 Der er ikke krav om at være berettiget til eller søge om grundbetaling

Hvis dit areal ikke er berettiget til grundbetaling, er det muligt at søge tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer, tilsagn 68 uden grundbetaling. Se mere i [afsnit 1.3](#).

Hvis du er berettiget til og søger grundbetaling, kan du godt kombinere med Pleje af græs- og naturarealer, og du vil få udbetalt den lave sats. Du kan dog ikke kombinere grundbetaling med græsningsmetoden fast græsningstryk, fordi det ikke anses som tilstrækkeligt for at udgøre en landbrugsaktivitet, som er et krav for at få grundbetaling (dette er undtaget projektarealer – se [afsnit 4.2.1](#)). Hvis du ønsker at bruge fast græsningstryk på et areal med tilsagnstype 69, kan du i så fald vælge ikke at søge om grundbetaling (selvom du er berettiget til det). For eksempel hvis det indgår i en større indhegning, hvor der er tilsagnstype 68 (eller 66) og valgt plejeformen fast græsningstryk.

3.4 Hvilke arealer kan du ikke søge tilsagn til

Du kan ikke søge tilsagn, hvis der i forvejen gælder en forpligtelse på arealet til afgræsning eller slæt som følge af:

- En aftale, der indebærer, at du får betaling for denne forpligtelse.
- Et tilsagn om tilskud i medfør af anden lovgivning.
- En servitut.
- En pligt, der er pålagt i medfør af anden lovgivning.

Derudover må arealet ved tilsagnsperiodens begyndelse ikke:

- Være tilplantet med skov.
- Være pålagt fredskovspligt, medmindre arealet er et ubevokset landbrugs- eller naturareal.
- Være omfattet af en tilskudsordning til skovbrug.
- Indgå som projektareal i et projekt, hvor der er givet tilsagn om tilskud til projekt om etablering af minivådområde ifølge Landdistriktsfonden.

Derudover kan du ikke opretholde tilsagnet på arealer, der i tilsagnsperioden anvendes til f.eks.:

- Bygninger - både landbrugsbygninger, privatboliger og erhverv
- Befæstede veje, infrastruktur og lignende
- Golfbane, have, eller ridebane og lignende
- Solceller

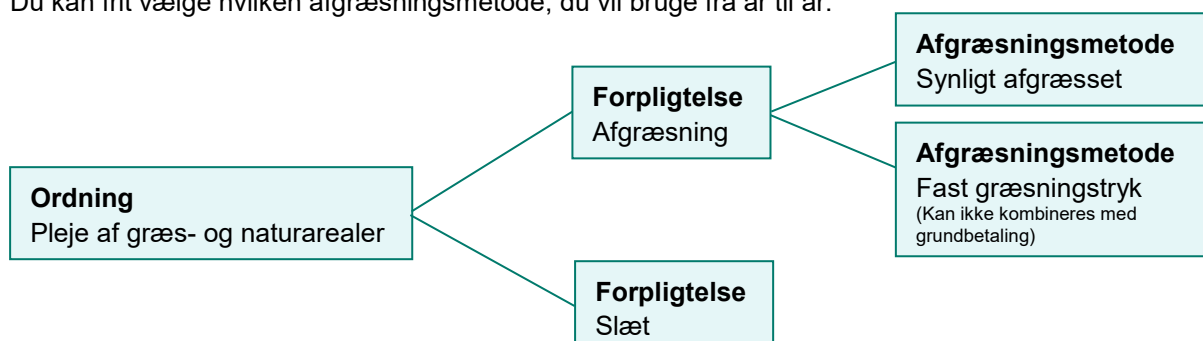
Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 8, stk. 1, nr. 1-4, om kriterier for tilskudsberettigelse
- § 9, stk. 1, nr. 1-4, om kriterier for tilskudsberettigelse

4. Hvilke forpligtelser skal dine arealer opfylde i tilsagnsperioden?

Du skal vælge mellem forpligtelse til afgræsning eller slæt. Denne forpligtelse gælder for alle 5 tilsagnsår. Når du vælger forpligtelse afgræsning, skal du også vælge afgræsningsmetode ved anmodning om udbetaling i Fællesskema. Dette kan være enten synligt afgræsset eller fast græsningstryk. Du kan frit vælge hvilken afgræsningsmetode, du vil bruge fra år til år.

FIGUR 4.1. Overblik over ordning, forpligtelser og afgræsningsmetoder.

4.1 Krav til plantedække

Alle arealer med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer skal have et plantedække egnet til afgræsning eller slæt i hele tilsagnsperioden. Det vil sige, at vegetationen skal dække mere end 1/3 af overfladen i forhold til sort jord. Der er dog en undtagelse for første tilsagnsår, idet plantedækket først skal være etableret 1. juni.

Midlertidigt oversvømmede arealer kan godkendes uanset størrelse, hvis arealerne stadigvæk har et plantedække og er plejede. Arbejdsveje og markveje er tilskudsberettigede, hvis der er et plantedække, der lever op til ovenstående krav. Markveje og arbejdsveje er dog i nogle tilfælde ikke tilskudsberettigede under grundbetalingsordningen.

Der må gerne være spredte forekomster af buske og træer på arealet, så længe der ikke er tale om skov. Der skal blot være plantedække under bevoksningen, hvor der kan blive udført pleje, hvis du ønsker tilsagn til arealet. Hvis der er fredskovspligt på arealet, må der dog højst være en kronedækningsgrad på 10 %.

Delarealer under 1 ha, hvor der ikke er et plantedække egnet til pleje, kan indgå i tilsagnet indenfor fleksibilitetsreglerne, som du kan læse mere om i [afsnit 4.5](#). Søger du også grundbetaling, skal det indtegnes og registreres i IMK som en småbiotop. Du kan læse mere om grundbetaling og tilskudsberettigede arealer på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Hvis du vil læse om love og regler

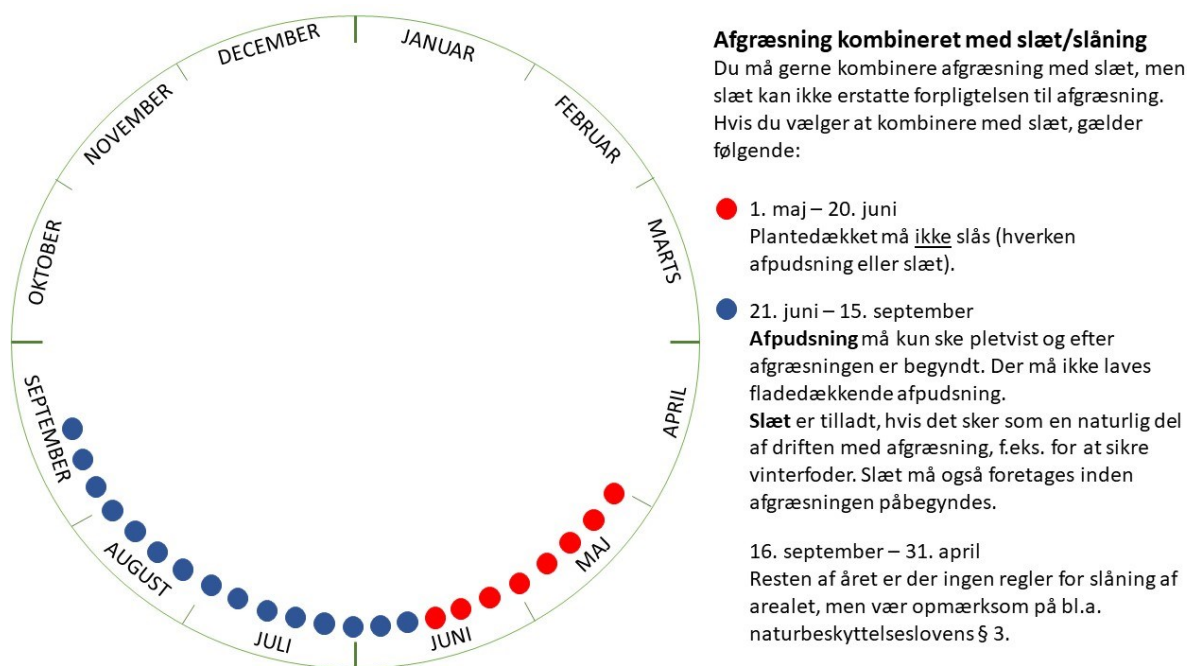
Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 10, stk. 1-3

4.2 Forpligtelse til afgræsning

Afgræsningen skal ske med husdyr, der er heste eller drøvtyggere. Drøvtyggere, fra f.eks. hjortefamilien, betragtes som husdyr, så længe de er i menneskelig varetægt. De skal som udgangspunkt være øremærkede i henhold til bekendtgørelse om opdræt af hjortedyr, men Fødevarestyrelsen kan dispensere fra dette. Landbrugsstyrelsen stiller ikke særskilt krav om øremærkning i forbindelse med pleje af græs- og naturarealer.

Afgræsningen skal ske på en måde, der sikrer, at arealerne ikke bliver overgræsset, og plantedækket bliver opretholdt. Helårsgræsning er tilladt, hvis tilsagnsbetingelserne i øvrigt bliver overholdt.

FIGUR 4.2 Årshjul med vigtige frister og datoer for afgræsning kombineret med slæt/slåning.

Naturbeskyttelseslovens § 3 og § 8

Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal du muligvis søge om dispensation fra § 3, hvis den hidtidige drift eller pleje ændrer karakter i væsentlig grad. Det kan f.eks. være hvis du ønsker at tage slæt eller afpudse et areal, der ikke tidligere har været omfattet af denne aktivitet. Nogle naturtyper, som f.eks. rigkær, er særligt sårbare over for en intensivering af driften. Kontakt din kommune, hvis du er i tvivl.

Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 8 vedrørende klitfredning, må arealet kun afgræsses, hvis arealet hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, herunder ved afgræsning. Landbrugsstyrelsen lægger et kort ud over § 8 arealerne, som kan ses som klitarealer på IMK. Du kan se, om dit areal er klitfredet på Danmarks Miljøportal. Spørgsmål vedrørende klitfredning skal rettes til Kystdirektoratet.

I perioden 1. maj til og med 20. juni må arealerne ikke slås af hensyn til fugle og vildt.

Hvis der ligger frøavlsmarker i nærheden, gælder der dog særlige regler. Her skal du slå dine arealer inden blomstring, hvis:

- Arealerne ligger inden for de afstandskrav, som gælder efter bekendtgørelse om markfrø, og
- Den berørte frøavler anmoder dig om det.

Du kan i særlige tilfælde opnå en dispensation fra slåningsforbuddet, hvis du f.eks. skal bekæmpe kæmpebjørneklo, samt giftige eller aggressive ukrudtsarter.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 12, stk. 1-3

4.2.1 Vælg mellem synligt afgræsset eller fast græsningstryk

Hvis du har valgt forpligtelsen afgræsning, skal du hvert år vælge afgræsningsmetode. Du kan vælge mellem to metoder:

- Synligt afgræsset 15. september ([afsnit 4.2.2](#)), eller
- Fast græsningstryk i perioden 1. juni til 31. august ([afsnit 4.2.3](#)).

Hvis du også søger grundbetaling på dit tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer (tilsagn 69), kan du kun vælge afgræsningsmetoden synligt afgræsset. Som undtagelse hertil kan du godt vælge plejeforpligtelsen, fast græsningstryk, hvis du søger grundbetaling til projektarealer (tidligere artikel 32).

Har du arealer med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer af typen 69, hvor der i løbet af tilsagnsperioden kan indfinde sig plantearter som lyng, mos eller lav, kan du kun få grundbetaling, hvis du søger grundbetaling til projektarealer.

På tilsagnsarealer hvor du søger grundbetaling, bliver aktivitetskravet til grundbetaling automatisk opfyldt, når du opfylder plejeforpligtelserne på arealet. Det betyder også at hvis du ikke opfylder plejeforpligtelserne, så bortfalder grundbetalingen, medmindre aktivitetskravet er opfyldt senest 25. oktober.

Hvis du **ikke** søger grundbetaling (type 68), skal du vælge mellem synligt afgræsset og fast græsningstryk.

Du skal angive i fællesskemaet for hver mark, hvordan du vil opfylde forpligtelsen til afgræsning. Du behøver ikke at vælge den samme metode til afgræsning i alle 5 tilsagnsår. Du skal vælge metoden inden ændringsfristen for fællesskemaet. Herefter kan du ikke ændre valget for det pågældende år, uden at du først har indhentet dispensation til det.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt:

[Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 13, nr. 1 og 2

[Bekendtgørelse nr. 131 af 7. februar 2023 om grundbetaling](#)

- § 13 (projektarealer)

Du kan læse yderligere om projektarealer i Artikel 4, stk. 4, litra c i: [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2115 af 2. december 2021 om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget \(EGFL\) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne \(ELFUL\), og om ophævelse af forordning \(EU\) nr. 1305/2013 og \(EU\) nr. 1307/2013](#)

4.2.2 Afgræsningsmetode synligt afgræsset

Der er ingen krav til hvor mange dyr, der skal gå på marken eller hvor længe, dyrene skal gå der. Du må derfor godt benytte dig af skiftefolde og tage dyrene væk fra arealet i perioder. Der er dog to krav, der skal være opfyldt:

- Marken skal være omfattet af afgræsning inden for perioden 1. juni til 15. september, men ikke nødvendigvis i hele perioden.
- Marken skal fremstå synligt afgræsset 15. september.

Hvornår er et areal synligt afgræsset?

Et areal er synligt afgræsset, når det bærer tydeligt præg af afgræsning. Det vil sige, når mindst 50 % af plantedækket er tydeligt afbidt.

Tærskler for delarealer

Delarealer under 100 m², der ikke er synligt afgræssede, godkendes i tilsagnsarealet og indgår ikke i de 20 % fleksibilitet.

Delarealer mellem 100 m² og 1 ha, der ikke er synligt afgræssede, kan godkendes som en del af tilsagnsarealet og indgå i fleksibiliteten. Disse arealer må tilsammen udgøre maksimalt 20 % af tilsagnsarealet forstået som tilsagnsmarken

Delarealer på eller over 1 ha, der ikke er synligt afgræssede, godkendes ikke som en del af tilsagnsarealet.

Hedearealer

Arealet er synligt afgræsset, når mindst 50 % af planterne mellem lyngen er afbidt. Bemærk, at denne regel kun gælder for lyng, og ikke for f.eks. revling eller andre dværgbuske. Disse er kun tilskudsberettigede, hvis dyrene græsser dem.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 14, stk. 1-3

4.2.3 Afgræsningsmetode fast græsningstryk

Kravet er, at der skal gå det fastsatte antal dyr på arealet og at der er et plantedække, der kan afgræsses. Der er ikke krav om, at arealet skal fremstå afgræsset på alle delarealer. Du skal specifikt opfylde kravene:

- I perioden fra 1. juni til 31. august skal der til enhver tid gå mindst 0,3 storkreaturer/ha på arealet, medmindre du har søgt og fået godkendt et lavere græsningstryk for arealet af Landbrugsstyrelsen.
- Du skal overholde reglerne for indhegning (se nedenstående).

Det fastsatte græsningstryk er et minimumsgræsningstryk. Du må derfor godt have flere dyr på marken end det fastsatte mindstekrav. Det er en fordel at sætte et eller flere ekstra dyr ud i tilfælde af sygdom eller dødsfald i besætningen, så du til enhver tid kan opfylde krav om græsningstryk. Et meget højt græsningstryk er dog heller ikke optimalt for arealets naturværdi. Hvilket græsningstryk der giver de bedste forhold for den flora og fauna, der er på netop dit areal, afhænger blandt andet af, hvilken naturtype dit areal er, og hvilke græsningsdyr du har. Kontakt f.eks. din kommune for vejledning til at finde det rette græsningstryk.

TABEL 4.1. Omregning af heste og drøvtyggere til storkreaturer

Kreaturer	Omregning til storkreaturer
Tyre, køer og andet kvæg over to år og heste over seks måneder	1,0 storkreatur
Kvæg fra seks måneder til to år	0,6 storkreatur
Får og geder over et år og hjorte over ni måneder	0,15 storkreatur

Der skelnes ikke mellem store og små racer.

For andre drøvtyggere kan Landbrugsstyrelsen i det konkrete tilfælde fastsætte en omregning til storkreatur.

Indhegning ved fast græsningstryk

Reglerne gælder kun for perioden 1. juni til 31. august.

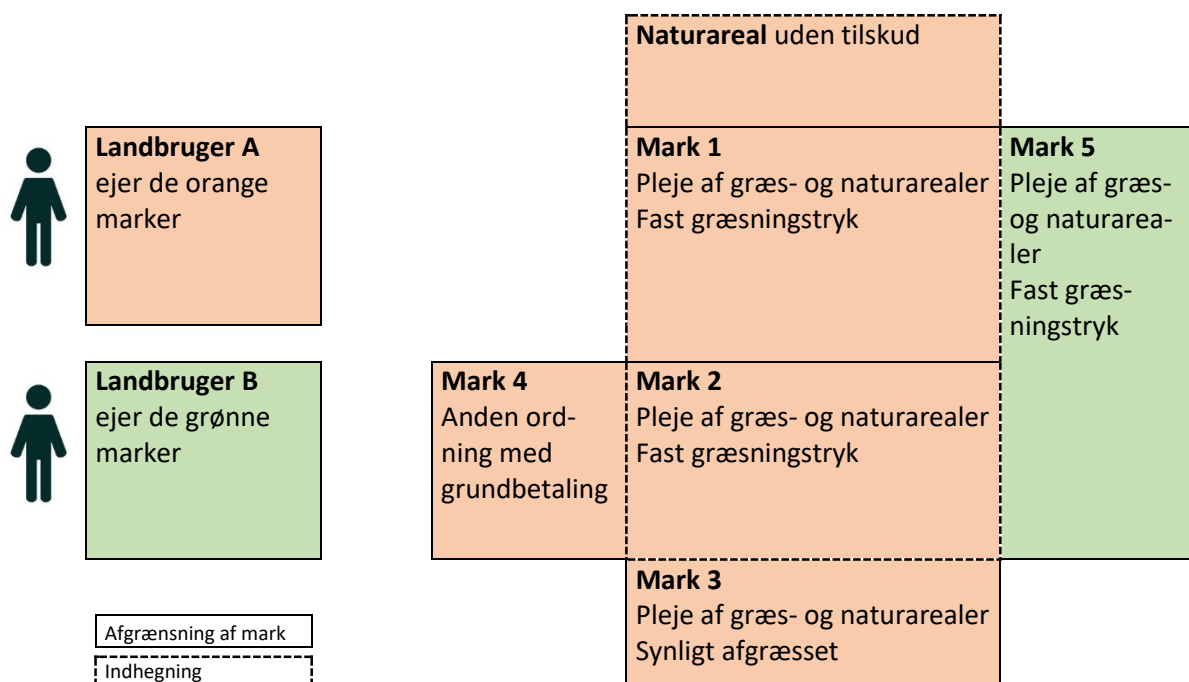
En indhegning må kun indeholde arealer, der er drevet af samme tilsagnshaver.

Hvis der er tale om en græsningsforening eller -laug, der er ejet af flere medlemmer, skal foreningen have rådigheden over hele arealet inden for indhegningen og stå som ansøger af tilsagnet.

Du må ikke bruge skiftefolde eller opdele marken i mindre dele, så dyrene ikke har adgang til hele arealet. Du må dog godt opdele marken, hvis der i hver af foldene er det fastsatte græsningstryk.

Udover din tilsagnsmark, må indhegningen indeholde følgende arealer, som du også ejer eller forpagter:

- Andre marker med tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer med forpligtelse til fast græsningstryk.
- Naturarealer hvor der ikke søges nogen form for tilskud.

FIGUR 4.3. Eksempel på regler for indhegning.

Landbruger A må godt indhegne Mark 1 og Mark 2 sammen, da Landbruger A ejer begge marker og har valgt samme afgræsningsmetode (fast græsningstryk) for begge marker. Derudover må arealet indhegnes sammen med naturarealer uden tilskud. Landbruger A må ikke indhegne Mark 2 med Mark 3 eller Mark 4, da der er søgt tilsagn med andre forpligtelser. Landbruger A og Landbruger B må ikke indhegne deres marker med forpligtelse til fast græsningstryk sammen, fordi der ikke må være flere ansøgers areal i samme indhegning.

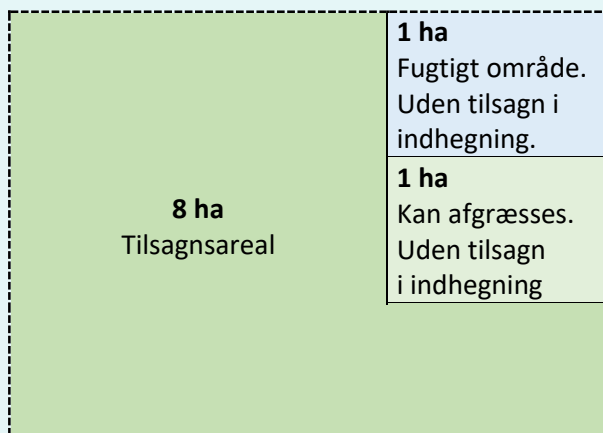
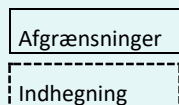
Eksempel 1: Beregning af græsningstryk

Græsningstrykket udregnes ud fra hele det areal der er græsningsegnet i indhegningen. Hvis du kun søger tilsagn til en del af det indhegnede areal, er det stadig hele arealet af indhegningen der gælder.

Du har en indhegning på 10 ha, men du har kun tilsagn til fast græsningstryk på 8 ha.

Ud af de 10 ha i indhegningen, kan 1 ha ikke afgræsses, da det er for fugtigt.

Derudover er der 1 ha i indhegningen, der ikke er søgt tilsagn til, men som kan afgræsses.

Græsningstrykket skal beregnes ud fra indhegningen på 10 ha minus den ene ha, som ikke er græsningsegnet. Arealet, der skal udregnes antallet af storkreaturer for, er altså 9 ha, selvom tilsagnet kun er på 8 ha. Dette er fordi, den ene ha som kan afgræsses, men som ikke er søgt tilsagn til, skal regnes med.

Kravet til græsningstrykket er 0,3 storkreaturer (SK) per ha.

Antallet af storkreaturer i denne indhegning er:
 $0,3 \text{ SK/ha} \times 9 \text{ ha} = 2,7 \text{ SK}$

Der rundes altid op til nærmest mulige græsningstryk. Hvis man i dette eksempel vælger at opfylde græsningstrykket med køer, skal der gå mindst 3 køer i indhegningen.

Græsningstrykket kan blive nedsat

Landbrugsstyrelsen kan i særlige tilfælde godkende et græsningstryk lavere end 0,3 SK/ha. Dette kan ske, hvis et lavere græsningstryk er til fordel for naturen, f.eks. helårsgræsning på næringsfattige naturtyper med en høj naturværdi. Et lavere græsningstryk kan også sikre, at der er tilstrækkeligt med foder til dyrene på arealet henover vinteren.

Landbrugsstyrelsen godkender som udgangspunkt ikke nedsættelse af græsningstryk til lavere end 0,2 SK/ha. Du kan se en tabel over vejledende græsningstryk til forskellige naturtyper på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#). Tabellen er vejledende, og det vil altid være forholdene på det enkelte areal, der ligger til grund for, hvilket græsningstryk der anbefales.

Hvis du har en indhegning med marker med forskellige krav til græsningstryk, skal græsningstrykket i indhegningen være det samme som det højeste krævede græsningstryk. Hvis græsningstrykket på én eller flere marker i indhegningen ikke er højt nok, vil disse marker ikke blive godkendt ved kontrol. Se eksempel 2.

Eksempel 2: To forskellige græsningstryk i samme indhegning

Mark X har krav om 0,3 SK/ha.

Mark Y har fået nedsat græsningstrykket til 0,2 SK/ha.

Mark X og Mark Y er i samme indhegning.

Hvis der samlet går 0,2 SK/ha i indhegningen, vil Mark Y blive godkendt, mens Mark X ikke vil blive godkendt. Hvis der samlet går 0,3 SK/ha i indhegningen, vil begge marker blive godkendt.

Dette gælder uanset i hvilken af markerne, dyrene befinder sig på under kontrollen, så længe de har adgang til hele arealet.

Afgrænsninger

Indhegning

Mark X

0,3 SK/ha

Mark Y

0,2 SK/ha

En ansøgning om nedsættelse af græsningstryk kan indsendes i ansøgningsåret eller i løbet af den 5-årige tilsagnsperiode. Hvis du har fået godkendt et lavere mindstekrav til græsningstrykket af Landbrugsstyrelsen, gælder dette i resten af tilsagnsperioden. Du kan dog senere ansøge om at få det sat yderligere ned. Kravet til græsningstryk kan ikke sættes op i tilsagnsperioden, men da det er et minimumskrav, må du gerne sætte flere dyr på arealet, hvis der er behov for det.

I din ansøgning vil det være en god ide at vedlægge en faglig udtalelse om baggrunden for at nedsætte græsningstrykket. Denne udtalelse kan f.eks. komme fra din kommune eller i visse tilfælde Naturstyrelsen, der kan vurdere, hvad et passende græsningstryk er. Landbrugsstyrelsen vil lade en sådan faglig vurdering indgå i den endelige beslutning om at give dig et nedsat græsningstryk for tilsagnsperioden.

Ved ansøgning om godkendelse af et lavere græsningstryk kan du anvende [dette skema](#), som kan findes på plejegræs.dk.

Ansøgningsfristen for at indsende ansøgning om at nedsætte græsningstrykket for tilsagnsåret med start 1. januar er ændringsfristen for Fællesskemaet 2024.

Læs mere om, hvordan du søger om nedsættelse af græsningstryk på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 15, stk. 1-4
- § 16, stk. 1-2
- § 17, stk. 1

4.3 Forpligtelse til slæt

Der skal hvert år i perioden den 21. juni til den 15. september tages mindst ét slæt på arealerne. Slæt defineres som slåning af plantedække, hvor det afslåede materiale fjernes fra arealet. Du må gerne tage flere slæt i perioden.

I perioden 1. maj til og med 20. juni må arealerne ikke slås af hensyn til fugle og vildt.

Hvis der ligger frøavlsmarker i nærheden, gælder der dog særlige regler. Her skal du slå dine arealer inden blomstring, hvis:

- Arealerne ligger inden for de afstandskrav, som gælder efter bekendtgørelse om markfrø, og
- Den berørte frøavler beder dig om det.

Du kan i særlige tilfælde opnå en dispensation fra slåningsforbuddet, hvis du f.eks. skal bekæmpe kæmpebjørneklo samt giftige eller aggressive ukrudtsarter.

Du kan ikke erstatte det årlige slæt med afgræsning, men du kan vælge at supplere med afgræsning. Hvis du ønsker at supplere slæt med afgræsning, gælder de generelle regler for afgræsning.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 18, stk. 1-3

4.4 Hvad må du ikke på arealet

Nogle aktiviteter kan gå imod ordningens formål om at beskytte og forbedre biotopforholdene og biodiversiteten. Herunder kan du se, hvad du ikke må på dine arealer:

- Du må ikke tilføre **gødning** udover den gødning, der bliver efterladt på arealet af de græssende dyr.
- Du må ikke bruge **plantebeskyttelsesmidler**, heller ikke under hegn. Du kan søge om dispensation til sprøjtning, hvis du har kæmpebjørneklo eller lignende på arealet.
- Du må ikke **omlægge arealet**, mens du får tilskud. Det betyder, at du ikke må foretage jordbearbejdning på arealet, eller etablere nyt plantedække
- Du må ikke **tilskuds fodre** dine dyr på arealer. Dog må du gerne fodre kalve i kalveskjul. Du må også gerne bruge halm til at give dyrene et tørt leje. Det er i orden, hvis dyrene spiser af det halm, som anvendes til leje, men decideret fodring med halm er ikke tilladt. Det betyder, at du ikke må fodre med halm i baller eller i dertil indrettede foderstativer. Mineraler og håndfodring som lokkemiddel er også tilladt. I særlige tilfælde kan du opnå dispensation fra forbuddet mod tilskuds fodring.

Naturbeskyttelseslovens § 3 i forhold til tilskuds fodring og plantebeskyttelsesmidler

Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, kan der være forbud mod tilskuds fodring. Du kan søge om dispensation til at tilskuds fodre på § 3-arealer hos kommunen. Dette gælder også tilskuds fodring af kalve i kalveskjul. Du kan derefter søge hos Landbrugsstyrelsen.

Hvis dit areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, skal du først søge tilladelse hos kommunen, inden du søger dispensation fra tilsagnsreglerne, for at kunne bruge plantebeskyttelsesmidler på arealerne.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 11, stk 1, nr. 3, og stk. 2
- § 24, stk. 1 og 2

4.5 Hvad kan indgå i det tilskudsberettigede areal? – Flexibilitet

På dit tilskudsareal må der indgå delarealer under 1 ha, der ikke er plejet. Dette kaldes flexibilitet. Flexibiliteten må maksimalt udgøre 20 % af den samlede mark, som ellers lever op til forpligtelserne om afgræsning eller slæt.

Hvis du har tilsagn af typen 69 og søger grundbetaling, skal sådanne delarealer indtegnes som "småbiotoper" for at blive godkendt under grundbetaling. Er arealet permanent græs, skal delarealet indtegnes, hvis de har en størrelse mellem 500 m² og 1 ha. Elementer under 500 m² indgår på permanent græs i markblokkens tilskudsprocent til grundbetaling. Er arealet omdrift, skal delarealet indtegnes, hvis de har en størrelse mellem 100m² og 1 ha.

Elementer som er naturligt forekommende, og derfor medregnes i opgørelse af de 20 % fleksibilitet kan være:

- Naturligt forekommende delarealer, som ikke er egnet til afgræsning eller slæt, f.eks. tæt buskads eller våde områder (dog ikke GLM-søer).
- Arealer uden plantedække.
- Arealer, der er egnet til afgræsning eller slæt, men ikke er plejet i henhold til betingelserne i tilsagnet.

Delarealer uden pleje på under 1 ha behøver ikke at være de samme i alle tilsagnsår. De må altså gerne flytte sig fra år til år. Antallet af ikke-plejede delområder kan også variere, så længe de ikke udgør mere end 20 % af marken med tilsagn. Du må derfor også gerne indhegne områder under 1 ha selvstændigt, f.eks. for at skabe et uforstyrret område, hvor orkideer kan blomstre og sætte frø.

Når vi beregner, om de områder under 1 ha, der ikke er plejet, udgør mere end 20 %, tager vi udgangspunkt i tilsagnsmarken. Tilsagnsmarken defineres som overlappet mellem den mark, du har tegnet i Fællesskemaet, og det tilsagn, vi har registreret i IMK. Det vil sige, at arealer uden for tilsagnsarealet ikke indgår i beregningen af de 20 % fleksibilitet. Det samme gælder for arealer, hvor tilskudskriterierne ikke er opfyldt.

Du kan læse mere om grundbetaling og tilskudsberettigede arealer på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

TABEL 4.3. Småbiotopernes forenelighed med fleksibiliteten.

	Registrerede småbiotoper på grundbetaling (op til 20 % af marken, mellem 100 m ² - 1 ha)	Forenelighed med fleksibiliteten på PLG (op til 20 % af marken, maks. 1 ha)
Nyt krat (opvækst af træer og buske)	Tilladt	Tilladt
Våd lavning på markfladen	Tilladt	Tilladt
Højt græs / urtevegetation uden tegn på bid	Tilladt	Tilladt
Vildt- og bivenlige tiltag (lærkepletter, insektvolde, urtestriber og urørte vildtstriber)	Tilladt	Ikke tilladt
Tilplantning af areal	Tilladt	Ikke tilladt
Eksisterende remiser/vildremiser og læhegn, som frahegnes	Tilladt	Tilladt
Frahegnet græsvej, som ikke er befæstet	Tilladt	Tilladt

Se [afsnit 5.2](#), hvis du ønsker at opfylde GLM 8-kravet ved hjælp af fleksibiliteten.

4.6 Hvad kan ikke indgå i det tilskudsberettigede areal? – Begrænsninger

Delarealer på 1 ha eller derover, der ikke kan afgræsses eller tages slæt på, er ikke tilskudsberettigede og skal tegnes ud af tilsagnet. GLM-søer kan heller ikke indgå i det tilskudsberettigede areal, men andre fugtige områder kan godt.

Arealer, der ikke kan afgræsses, kan ikke være en del af tilsagnet. Det kan f.eks. være befæstede arealer, bygninger eller tæt krat, som dyrene ikke kan afgræsse under eller imellem.

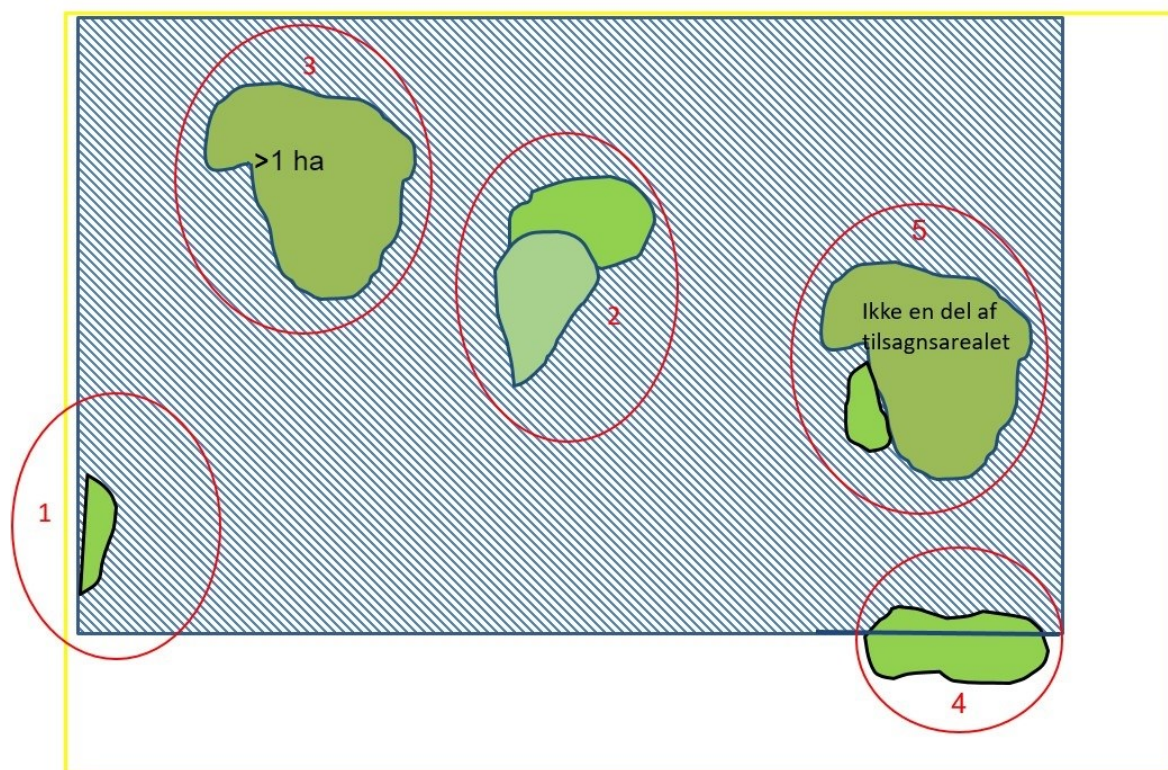
Hvis to områder, hvor der ikke kan afgræsses eller tages slæt, støder op imod hinanden, skal det samlede areal være under 1 ha. Det betyder, at hvis f.eks. et vandhul på 6.000 m² ligger op til et buskads på 6.000 m², betragtes de ikke som to enkelte elementer, men som et samlet område. Hvis der på et

hvert sted er mindst 5 meters afstand mellem områderne, så betragtes de som to separate elementer. Hvis der er mindre end 5 meters afstand, betragtes de som et samlet element. Det samlede område, der ikke kan afgræsses eller tages slæt på, vil derfor være over 1 ha. Dermed kan det sammenhængende areal ikke indgå i det tilskudsberettigede areal, og det må derfor ikke være en del af tilsagnet.

Områder, der ikke kan plejes og ligger i kanten af markblokken, kan ikke være en del af markblokken. Det betyder, at et område under 1 ha, der ikke kan afgræsses, ikke kan være en del af det tilskudsberettigede areal, hvis det ligger i kanten af markblokken. Hvis området i kanten af markblokken derimod kan afgræsses, men blot ikke er blevet det, må det gerne indgå i de 20 % fleksibilitet. Loer, priler og grøfter, der ligger i kanten af en markblok er dog undtaget, og kan godt indgå i det tilskudsberettigede areal, hvis de er under 1 ha.

Det betyder, at følgende områder ikke kan være en del af det tilskudsberettigede areal:

- Områder på 1 ha eller derover, der ikke kan afgræsses eller tages slæt på. Dette gælder også, selv om det kun er en mindre del af elementet, der overlapper med tilsagnet.
- Områder der ikke er egnet til afgræsning og ligger i kanten af markblokken.
- To eller flere elementer under 1 ha, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt, hvis de ligger op til hinanden og tilsammen udgør 1 ha eller mere. Herunder også områder der ikke er egnet til afgræsning eller slæt på under 1 ha, der ligger op til et større område, der ikke er en del af tilsagnet.

FIGUR 4.4. Områder, der ikke kan indgå som en del af det tilskudsberettigede areal: (Den gule kant yderst er markblokken, og det skraverede er marken med tilsagn).

1. Områder, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt i kanten af markblokken.
2. Flere elementer, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt, der tilsammen udgør 1 ha eller derover.
3. Områder over 1 ha, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt, eller som er egnet, men hvor der ikke er blevet afgræsset eller taget slæt.
4. Områder på 1 ha eller derover, der ikke er egnet til afgræsning eller slæt – selvom kun en mindre del af elementet overlapper med tilsagnet.
5. Områder under 1 ha der ligger op til et område, der er taget ud af marken med tilsagn.

De områder på markblokken, der skal indgå i fleksibiliteten, skal registreres som en småbiotop for at opnå grundbetalingsstøtte på arealet.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- §§ 19-22

5. Hvilke tilskud kan du søge på samme areal

Ordningen Pleje af græs- og naturarealer kan i visse tilfælde kombineres med andre ordninger på samme areal. Der er også nogle arealer, hvor du ikke kan søge tilsagn om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer. Det kan være, at du allerede har en anden ordning på det søgte areal, eller arealet i forvejen er pålagt en forpligtelse til afgræsning eller slæt igennem f.eks. en servitut eller en fredning.

5.1 Sammenhæng med andre ordninger

5.1.1 Hvilke ordninger kan godt kombineres med Pleje af græs- og naturarealer

Du kan kombinere dit tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer med følgende andre tilsagn:

- Fastholdelse af vådområder (typerne 50 og 55)
- Fastholdelse af statslige vådområder (type 74)
- Fastholdelse af kommunale kvælstofvådområder (type 75)
- Fastholdelse af fosforvådområder (type 76)
- Fastholdelse af Natura 2000 Hydrologi (type 77)
- Fastholdelse af lavbundsområder (type 78)
- Tilskud til sammenhængende arealer i og i tilknytning til Natura 2000 områder (Miljøstyrelsen)

5.1.2 Hvilke ordninger kan ikke kombineres med Pleje af græs- og naturarealer

Du kan ikke søge tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer, hvis du i forvejen ved tilsagnsperiodens begyndelse f.eks. har ét af følgende tilsagn eller støtteordninger på arealet:

- Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (tilsagnstype 13).
- Miljøvenlig drift af vådområder (tilsagnstype 16).
- Pleje af græs- og naturarealer (tilsagnstype 66 og 67).
- Økologisk Arealtilskud (tilsagnstype 36 og 37).
- Målrettet kvælstofregulering
- Ekstensivering med slæt
- Minivådområder
- Bioordningerne (Økologisk arealstøtte, miljø- og klimavenligt græs, ekstensivering med slæt, varieret planteproduktion, biodiversitet og bæredygtighed)
- Tilskud til stivelseskartofler

Du kan naturligvis godt søge tilsagn, hvis det eksisterende tilsagn om f.eks. tilskud til Pleje af græs- og naturarealer efter Landdistriktsprogrammet udløber 31. august 2023, og du søger nyt tilsagn gældende fra 1. januar 2024.

Se et overblik over hvilke ordninger der kan kombineres i kombinationsværktøjet på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

5.2 Sammenhæng med konditionalitet

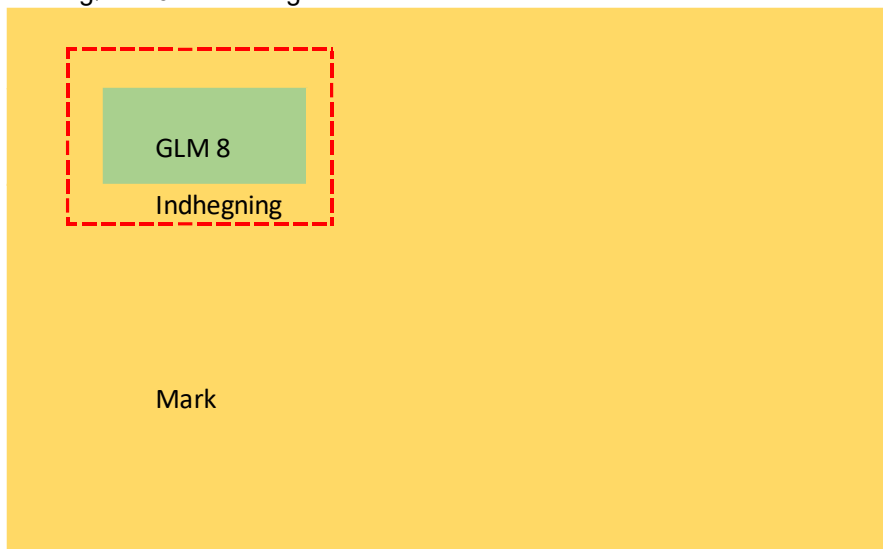
Konditionalitet handler om, at du som landbruger skal opfylde en række krav, hvis du modtager bestemte typer af landbrugsstøtte. Konditionalitet gælder for alle modtagere af støtte under den danske CAP-plan 2023, og derfor også modtagere af tilskud til Pleje af græs- og naturarealer. Overtrædelse af kravene kan medføre nedsættelse af landbrugsstøtten. Konditionalitetskravene omfatter bl.a. minimumsstandarder vedrørende god landbrugs- og miljømæssig stand (de såkaldte GLM-krav). Herunder skal mindst 4 % af det samlede omdriftsareal på en bedrift skal være afsat til ikke-produktive elementer og arealer. Dette følger af delkravet GLM 8.1.2 i konditionalitet.

Her kan kravet opfyldes med alle de typer af ikke-produktive elementer og arealer, og vil således også kunne opfyldes med brak og markbræmmer.

Du kan læse nærmere om betingelserne med hensyn ikke-produktive elementer og arealer i afsnittet om delkrav GLM 8.1.2 i konditionalitetsvejledningen, som du kan finde på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#)

Hvis alle dine omdriftsarealer er omfattet af tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer, kan GLM 8-kravet om ikke-produktive elementer opfyldes indenfor rammerne af fleksibiliteten i ordningen, se [afsnit 4.5](#). Dette kan gøres ved at undlade pleje på delarealer på højst 1,0 ha, der udlægges som såkaldte småbiotoper (arealer uden landbrugsaktivitet). En småbiotop til opfyldelse af GLM 8, der udlægges på omdriftsarealer med tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer, vil være et delareal, hvor du undlader slæt og græsning. Hvis du er omfattet af en forpligtelse om græsning, skal du sørge for at frahegne de delarealer, som du vil bruge til at opfyldelse af GLM 8. Disse frahegninger, som i øvrigt er græsningseggede, må gerne ligge i kanten af marken.

Du skal indtegne arealet i IMK, og det skal i markkortet til dit fællesskema vælges, at småbiotopen skal anvendes som opfyldelse af GLM 8-kravet. Bemærk, at der skal være mindst 5 meter mellem flere småbiotoper, som anvendes til opfyldelse af kravet. Husk at delarealer uden plejeaktivitet højst må udgøre 20 % af tilsagnsmarken.

FIGUR 5.1. Indhegning af et GLM 8-areal, hvor frahegningsarealet er en smule større end selve GLM 8-arealet.

Landskabselementer til GLM 8

4 %-kravet under GLM 8 kan også opfyldes med områder på omdriftsarealer med tilsagn, der er markkrat (eksisterende klynger af træer og buske), fortidsminder eller søer, hvis der ligger sådanne elementer på arealet.

5.3 Grundbetaling til projektarealer

Grundbetaling til projektarealer giver mulighed for at modtage støtte under grundbetalingsordningen, selv om arealet ikke lever op til de almindelige støttebetingelser under denne ordning.

For at kunne modtage grundbetaling til projektarealer skal et areal med tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer leve op til følgende krav:

- Have dannet grundlag for mindst én støtteudbetaling under grundbetalingsordningen perioden fra 2015 eller fremefter

- Indgå i et vand- eller naturprojekt der medvirker til implementeringen af Vandrammedirektivet, Fuglebeskyttelsesdirektivet eller Habitatdirektivet eller ligge indenfor Natura 2000-område.

En støtteudbetaling under grundbetalingsordningen i årene 2015-2022 kan være i form af grundbetaling til arealer med skovrejsning, vådområder, minivådområder mv. efter den tidligere undtagelsesbestemmelse i artikel 32.

Det skal være tilsagnet eller projektet, der er årsagen til, at arealet ikke længere opfylder kravene til grundbetalingsordningen.

Du kan læse mere om grundbetaling og tilskudsberettigede arealer på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 131 af 7. februar 2023 om grundbetaling](#)

- § 13 (projektarealer)

Du kan læse yderligere om projektarealer i Artikel 4, stk. 4, litra c i: [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2115 af 2. december 2021 om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget \(EGFL\) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne \(ELFUL\), og om ophævelse af forordning \(EU\) nr. 1305/2013 og \(EU\) nr. 1307/2013](#)

6. Kontrol og administrative sanktioner

Når du søger om tilskud under en arealbaseret eller animalsk ordning, kontrollerer vi din ansøgning administrativt. Vi undersøger blandt andet, om du opfylder betingelserne for tilskud, ud fra de oplysninger du har indberettet. Vi bruger satellitbaseret kontrol til at kontrollere forhold på stedet i forhold til grundbetaling, tilskud til stivelseskartofler, ø-støtte og bio-ordningerne. I nogle tilfælde vil vi supplere denne administrative kontrol med kontrolbesøg på en mindre del af bedrifterne, da der kan være specifikke tilskudsbetingelser for den pågældende ordning, som vi ikke kan kontrollere med satellitdata. Vi kommer på kontrolbesøg på en mindre del af bedrifterne, fordi der er ordninger og betingelser, som ikke er omfattet af den satellitbaserede kontrol. Dette er fortsat tilfældet for ordningen Pleje af græs- og naturarealer.

Ved overtrædelser af reglerne og beregning af administrative sanktioner skelner vi mellem "kriterier for at få tilskud" og "forpligtelser".

6.1 Kriterier for at få tilskud

"Kriterier for at få tilskud" er de overordnede betingelser, der skal være opfyldt, for at du kan få tilskud, eller som skal overholdes i hele tilsagnsperioden. Et kriterie kan f.eks. være, at du skal have rådighed over arealet i hele tilsagnsperioden. Ved overtrædelse af betingelserne beregner vi ikke sanktion, men arealet udgår af dit tilsagn og du skal betale tidligere udbetalt tilskud tilbage.

6.2 Forpligtelser

Under hver ordning er der nogle handlinger, du skal udføre eller ikke må udføre – det kalder vi "forpligtelser". Hvis du på et areal ikke opfylder de forpligtelser, som gælder under ordningen, bortfalder tilskuddet for arealet helt eller delvist. Herudover kan du få en administrativ sanktion, som afhænger af alvoren, omfanget og varigheden af den manglende opfyldelse i forhold til forpligtelsen.

6.3 Sanktion ved overtrædelse af forpligtelser

Du skal opfylde forpligtelserne om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer, ellers vil du få en sanktion. Sanktionen afhænger af overtrædelsen af forpligtelsen.

Når der er tale om overtrædelse af forpligtelser, der skal opfyldes på markniveau anvendes vægtningsfaktorer, når sanktionen fastlægges. Se oversigt over ordningens vægtningsfaktorer, der afspejler overtrædelsens alvor, omfang og varighed i Bilag 1.

Du kan læse mere om kontrol og administrative sanktioner 2024 i [Vejledning om kontrol og administrative sanktioner 2023](#).

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt

[Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- §§ 33-34

[Bekendtgørelse nr. 955 af 28. juni 2023 om ændring af bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik](#)

7. Andre regler, du skal kende

7.1 Svig med og misbrug af tilskud

Vi kontrollerer ansøgninger om tilskud for svig med EU-midler. Svig defineres i denne sammenhæng som en forsætlig handling, eller en handling du undlader at gøre, der påvirker din ret til at modtage tilskud eller påvirker, hvor meget du kan få i tilskud. Det kan for eksempel være, hvis:

- dokumenter fra dig er misvisende eller forfalskede
- du ikke lever op til en oplysningspligt
- du anvender midler eller investeringer til et andet formål, end de var tiltænkt og bevilget til.

Vi forbeholder os ret til at kontakte tredjeparter med forbindelse til ansøgninger som en del af kontrol for svig.

Vi anmelder sagen til politiet, hvis vi har mistanke om svig. Uanset resultatet af politianmeldelsen kan du helt eller delvist miste tilskuddet, hvis vi modtager en ansøgning fra dig med forfalskede dokumenter, urigtige eller vildledende oplysninger eller ved at fortie oplysninger. Du kan også risikere bøde, udelukkelse fra at søge tilskud, eller at du skal betale tidligere udbetalt tilskud tilbage.

Du skal føre tilsyn med opgaver, som du som tilskudsmodtager får løst af en tredjepart, f.eks. en konsulent. Gør du ikke det, kan det få konsekvens for dit tilskud, selvom det ikke er dig, der har løst opgaven.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt

- Kapitel 10 i [Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.](#)
- § 289a i [Lovbekendtgørelsen nr. 1360 af 28. september 2022 \(straffeloven\)](#)
- Art. 59 i [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning \(EU\) nr. 1306/2013 \(Den horisontale forordning\)](#)

7.2 Omgåelse af krav og regler

Vi kontrollerer også ansøgninger om tilskud for omgåelse af krav og regler. Omgåelse er den betegnelse, vi bruger, hvis en ansøger bevidst forsøger at opnå fordele på grundlag af kunstigt skabte betingelser.

Vær opmærksom på, at det kan betragtes som omgåelse, hvis du f.eks. opretter et nyt selskab med henblik på at få en uberettiget fordel eller ønsker at undgå et tilbagebetalingskrav i forbindelse med et producentskifte. Et eksempel på forhold, vi vil vurdere nærmere, er, hvis du bortforpagter tilsagnsarealerne og dermed lader tilsagnet ophøre. Herefter generhverver du de samme arealer efter ganske kort tid og anmelder arealerne på Fælleskemaet ved den første ansøgningsrunde efter overdragelsen.

Når vi udfører kontrol for omgåelse, ser vi på, om du kan have opnået en konkret økonomisk fordel på baggrund af ejerforhold og relationer til andre ansøgere. Vi vurderer, om dit valg af virksomhedsstruktur, kun har haft til formål at opnå en fordel.

Du kan læse mere om omgåelse på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt

- Art. 62 og 59 i [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning \(EU\) nr. 1306/2013 \(Den horisontale forordning\)](#)

7.3 Omdannelse af dit tilsagn til en anden type tilsagn

Du kan i visse situationer ændre dit tilsagn til en anden type tilsagn uden krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud.

Det kan f.eks. være tilfældet, hvis et tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer med forpligtelse til slæt omdannes til et tilsagn med forpligtelse til afgræsning. Du kan derimod ikke omdanne et tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer med forpligtelse til afgræsning til et nyt tilsagn med forpligtelse til afgræsning, da der dermed ikke er væsentlig strengere forpligtelser. Du kan heller ikke omdanne et tilsagn til Pleje af græs- og naturarealer med tilsagnstype 66 eller 67 til tilsagnstype 68 eller 69.

Hvis du søger om at få omdannet dit tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer til et tilsagn til skovrejsning, der medfører fredskovpligt, vil dit tilsagn om Pleje af græs- og naturarealer bortfalde uden krav om tilbagebetaling med virkning fra begyndelsen af det tilsagnsår, hvor arealet pålægges fredskovpligt.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 25

7.4 Du kan i visse tilfælde udtræde af dit tilsagn uden tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud

Der er visse tilfælde, hvor du kan udtræde af dit tilsagn uden at skulle tilbagebetale tidligere udbetalt tilskud. Det kan enten være, hvis offentlige myndigheder træffer en beslutning, om at der skal ske et indgreb på dit areal eller dit areal skal indgå i et projekt. Disse indgreb kan gøre at du ikke kan opfylde forpligtelserne i dit tilsagn og du kan dermed kan udtræde af dit tilsagn uden tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud. Det kan også være, hvis der sker hændelser fra naturens side på dit areal, som gør at du ikke kan opfylde forpligtelserne. Denne forhindring skal dog vurderes at være længerevarende.

De tilfælde, hvor du kan udtræde af dit tilsagn uden at tilbagebetale tidligere udbetalt tilskud, inkluderer, at arealet:

- Berøres af offentlige myndigheders fysiske planlægning.
- Bliver overtaget af offentlige myndigheder ved ekspropriation eller ekspropriationslignende vilkår. Ved ekspropriation har du ikke selv valgt at overdrage rådigheden over dine arealer, men det sker efter krav fra en myndighed.
- Er fragået som følge af jordfordeling forestået af offentlige myndigheder.
- Har gennemgået fysiske ændringer forårsaget af naturen, som vurderes at være længerevarende. Dette kan f.eks. være ved sandfygning eller hvis grundvandsspejlet har hævet sig og hele eller dele af dit areal står under vand. Der er tale om omstændigheder, som ikke er omfattet af reglerne om force majeure.
- Indgår i et projekt, som medvirker til implementeringen af Habitat-, Vandramme- eller Fuglebeskyttelsesdirektiverne.

Landbrugsstyrelsen skal i alle disse tilfælde modtage fyldestgørende dokumentation og du vil derefter kunne udtræde af tilsagnet.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)

- § 26, stk. 1-3

7.5 Andre reguleringer: Naturbeskyttelsesloven og Natura 2000

Ved et tilsagns ophør, kan dit naturplejeareal have udviklet sig, så det lever op til betingelserne for en naturtype, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Hvis dit areal ikke var beskyttet efter § 3 før det kom i tilsagn, er det undtaget fra bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3 indtil et år efter aftalens udløb efter § 2 i naturtypebekendtgørelsen (1-årsreglen).

Du har også mulighed for at anmelde dit areal som udyrket eller ekstensiveret landbrugsareal til kommunen. Derved opnår du ret til at genopdyrke arealet, selvom arealet i tilsagnsperioden skulle blive omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. Disse undtagelser gælder kun for arealer, der ikke forinden allerede var § 3-beskyttede. Det kan du læse mere om genopdyrkningsret på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

Ved ophør af tilsagnsperioden skal du derfor tage stilling til, om arealet skal:

- Tages i omdrift igen eller
- Indgå i et nyt miljøtilsagn

Du skal dog være opmærksom på, at den 1-årige undtagelse kun gælder i forhold til naturbeskyttelseslovens § 3.

Arealer beliggende i Natura 2000-områder er omfattet af en anmeldelsesordning. Det betyder at du inden du iværksætter visse aktiviteter, skal forhåndsanmelde det til kommunen.

Læs mere om anmeldeordning i Natura 2000-områder på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#).

7.6 Force majeure og ekstraordinære omstændigheder

Hvis det på grund af force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder har været umuligt for dig at overholde de krav, der er for at modtage tilskud, kan vi se bort fra den manglende overholdelse, når du opfylder visse krav.

For at vi kan anerkende force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder, skal den indtrufne begivenhed have været en helt usædvanlig situation, som:

- du ikke kunne forudse
- var uden for din kontrol
- reelt har forhindret dig i at opfylde dine forpligtelser.

Du skal desuden, efter vores vurdering, have gjort nok for at sikre dig imod begivenheden.

Vær opmærksom på, at der skal være sammenhæng mellem årsagen til, at du ikke kunne overholde kravene og tidspunktet for force majeure-begivenheden eller den ekstraordinære omstændighed.

Du kan læse mere om force majeure i [Vejledning om kontrol og administrative sanktioner](#).

Force majeure og andre ekstraordinære omstændigheder kan bl.a. være, hvis:

- tilskudsmodtager er afgået ved døden
- du som tilskudsmodtager er uarbejdsdygtighed i længere tid
- din bedrift i væsentlig grad bliver berørt af en alvorlig naturkatastrofe
- bedriftens stalde bliver ødelagt ved en ulykke
- hele eller dele af din besætning eller dine afgrøder bliver ramt af en sygdom i husdyrpopulationen (en epizooti), en plantesygdom eller en planteskadegører
- du bliver tvunget til at afstå jord eller fast ejendom til staten, altså hvis hele eller en væsentlig del af din bedrift bliver eksproprieret, og ekspropriationen ikke kunne forudses på tidspunktet for, at du sendte din ansøgning.

Eksemplerne er ikke udtømmende, og der vil altid være tale om en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Hvis du eller dit dødsbo vil søge om force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder, skal vi have skriftligt besked om det senest 15 arbejdsdage efter det tidspunkt, hvor du eller din stedfortræder er i stand til at give en sådan meddelelse.

Som udgangspunkt medfører force majeure at årets udbetaling bortfalder. Tilsagnet opretholdes, hvis der er tale om force majeure, som kun er en 1-årig hændelse. Hvis det er en ændring af forholdene, der vurderes at blive længerevarende, bortfalder tilsagnet fremadrettet (uden krav om tilbagebetaling).

Vi kan bede dig om yderligere oplysninger, hvis vi har brug for dem for at kunne vurdere sagen.

7.7 Revisionsklausul

Du kan kun få udbetalt tilskud til Pleje af græs- og naturarealer for forpligtelser, som er mere vidtgående, end hvad du i forvejen er forpligtet til. Hvad du i forvejen er forpligtet til, fremgår først og fremmest af love eller bekendtgørelser. Forpligtelserne kan dog også fremgå af afgørelser truffet af en offentlig myndighed, som pålægger dig obligatoriske begrænsninger/restriktioner for dine aktiviteter på et givet areal (pålæg, påbud, forbud og tilsvarende i medfør af lovgivning).

Kommer der nye regler, eller træffer en myndighed en afgørelse, som skærper eksisterende forpligtelser eller pålægger dig nye forpligtelser, skal tilsagnene tilpasses/revideres, så der kun ydes tilskud for forpligtelser, der er mere vidtgående, end hvad du i forvejen er forpligtet til. Dette fremgår af EU-reglers såkaldte revisionsklausul.

Hvis du ikke kan acceptere tilpasningen af tilsagnet, kan du lade hele dit tilsagn ophøre på grund af revisionsklausulen uden krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalte tilskud. Du skal i så fald sende os en erklæring om anvendelse af revisionsklausul, som du finder på [Landbrugsstyrelsens hjemmeside](#) under ordningen Pleje af græs- og naturarealer. Dit tilsagn ophører så fra begyndelsen af det pågældende tilsagnsår, uden at du skal betale tidligere udbetalt tilskud tilbage.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt

- §§ 28-29 i [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)
- [Bekendtgørelse nr. 955 af 28. juni 2023 om ændring af bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik](#)
- § 9 i [Bekendtgørelse nr. 74 af 26. januar 2023 om ansøgninger m.v. til visse ordninger for landbrugere i Tast selv i 2023](#)
- Art. 3 og 59 i [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning \(EU\) nr. 1306/2013 \(Den horisontale forordning\)](#)

7.8 Vi indsamler og behandler dine data

For at vi kan behandle din ansøgning, behandler vi en række af dine data. Som hovedregel afgiver du disse data i forbindelse med din ansøgning, men i visse tilfælde indhenter vi også data fra andre myndigheder.

Vores adgang til at behandle dine data følger af reglerne for det enkelte tilskud, du søger om.

Vi behandler kun data, der er nødvendige og relevante for det tilskud, der søges. Vi behandler disse data for at sagsbehandle, administrere, udbetale og kontrollere de specifikke tilskud.

I særlige tilfælde kan vi videregive eller offentliggøre dine data. Dog kun hvis vi ved lov er forpligtet til det. Når vi behandler dine personoplysninger, har du en række rettigheder, blandt andet retten til at søge indsigt i, hvilke personoplysninger vi har registreret om dig. Du har også ret til at få rettet, slettet eller blokeret eventuelt urigtige eller vildledende oplysninger.

Gå til vores sider om detaljerede oplysninger om vores behandling af dine data.

[Persondatapolitik \(lbst.dk\)](#)

7.9 Hvis du vil klage over en afgørelse fra os

Du vil kunne klage over vores afgørelser til Miljø- og Fødevareklagenævnet via deres klageportal. Det vil altid stå beskrevet i den enkelte afgørelse fra os, hvordan du skal gøre, hvis du vil klage. Du kan indsende din klage på en portal hos [Miljø- og Fødevareklagenævnet](#).

En klage skal altid sendes **inden 4 uger** fra den dag, hvor du fik afgørelsen.

Ring eller skriv til os, hvis du er det mindste i tvivl om, hvordan du klager.

Hvis du vil læse om love og regler

Til dette afsnit har vi brugt

- § 27 i [Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.](#)
- Databeskyttelsesforordningen - [Europa-Parlamentets og rådets forordning \(EU\) 2016/ 679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger mv.](#)
- Databeskyttelsesloven - [Lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger \(databeskyttelsesloven\)](#)
- Forvaltningsloven - [Lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 om forvaltningsloven](#)
- Offentlighedsloven - [Lovbekendtgørelse nr. 145 af 24. februar 2020 om offentlighed i forvaltningen](#)

8. Retsgrundlag

Reglerne af betydning for tilskud til Pleje af græs- og naturarealer findes i følgende forordninger, love og bekendtgørelser:

8.1 EU-regler

- [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2115 af 2. december 2021 om regler for støtte til strategiske planer, der udarbejdes af medlemsstaterne under den fælles landbrugspolitik og finansieres gennem Den Europæiske Garantifond for Landbruget \(EGFL\) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne \(ELFUL\), og om ophævelse af forordning \(EU\) nr. 1305/2013 og \(EU\) nr. 1307/2013 \(CAP-planforordning\)](#)
- [Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2116 af 2. december 2021 om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik og om ophævelse af forordning \(EU\) nr. 1306/2013 \(Den horisontale forordning\)](#)
- [Kommissionens delegerede forordning \(EU\) 2022/1172 af 4. maj 2022 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2116 for så vidt angår det integrerede forvaltnings- og kontrolsystem i den fælles landbrugspolitik og anvendelse og beregning af administrative sanktioner i forbindelse med konditionalitet](#)
- [Kommissionens gennemførelsesforordning \(EU\) 2022/1173 af 31. maj 2022 om regler for anvendelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning \(EU\) 2021/2116 for så vidt angår det integrerede system for forvaltning og kontrol under den fælles landbrugspolitik](#)

8.2 Danske regler

- [Lov nr. 407 af 25. april 2023 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v.](#)
- [Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer](#)
- [Bekendtgørelse nr. 989 af 28. juni 2023 om konditionalitet for 2023 med senere ændringer](#)
- [Bekendtgørelse nr. 74 af 26. januar 2023 om ansøgninger m.v. til visse ordninger for landbrugere i Tast selv i 2023 med senere ændringer](#)
- [Bekendtgørelse nr. 75 af 26. januar 2023 om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik med senere ændringer](#)
- [Bekendtgørelse nr. 131 af 07. februar 2023 om grundbetaling m.v. til landbrugere for 2023 med senere ændringer](#)
- [Bekendtgørelse nr. 1602 af 28. december 2022 om kundgørelse af Landbrugsstyrelsens kort](#)
- [Bekendtgørelse nr. 955 af 28. juni 2023 om ændring af bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik](#)

Bilag 1. Oversigt over vægtningsfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer

Konsekvens af en række overtrædelsers alvor og omfang bedømt i forhold til formålet med tilskudsordningen. Inddelingen bygger på en faglig vurdering.

Bilag 1.1 Vægningsfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer – tilskudskategoriene forpligtelse til græsning både med og uden mulighed for kombination med grundbetaling

Bestemmelse Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer	Forpligtelse	Overtrædelse	Vægningsfaktor*
§ 15, stk. 1	Græsning – fast græsningstryk. Krav til antallet af storkreaturer inden for indhegningen på tilsagnsmarken.	Ingen eller for få dyr. Der er op til 70 % af det fastsatte krav til storkreaturer på arealet.	1,0
		Der er 70-89 % af det fastsatte krav til storkreaturer på arealet.	0,5
		Afgræsning Der er 90-99 % af det fastsatte krav til storkreaturer på arealet.	0,25
§ 17, stk. 1, nr. 1 og 2	Græsning – fast græsningstryk. Hvilke marker en indhegning må omfatte.	Sammenhegning af tilsagnsarealer med arealer, som ikke har krav om fast græsningstryk.	0,1
		Sammenhegning med anden ejer/forpagters areal.	0,1
§ 14, stk. 1 og 2	Græsning. Manglende eller ikke korrekt pleje af arealerne i forhold til tilsagnet.	Arealet er ikke plejet.	1,0
		Afpudsning, men ikke slæt eller græsning.	1,0
		Slæt, men ikke græsning.	1,0
		Ikke plejet pga. midlertidig oversvømmelse og ikke fået dispensation.	1,0
		Der er tegn på, at der har været/er dyr på arealet, men plantedækket er ikke synligt græsset.	0,5
§ 14, stk. 3, og § 15, stk. 5	Græsning. Aktivitet i strid med ordningens formål med plejeform.	Afpudsning før påbegyndt græsning.	0,25
		Fladedækkende afpudsning.	0,25
§ 11, stk. 1, nr. 1	Græsning.	Græsning med andet end drøvtyggende husdyr eller heste.	1,0

	Hvilke dyr må bruges til græsning på arealet.		
§ 11, stk. 1, nr. 3	Græsning. Der må ikke tilskudsfores, da der så ikke afgræsses og tillige tilføres næringsstoffer udefra.	Fodring med ensilage eller kraftfoder (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,5
		Fodring med hø og wrapphø. Fodring med halm i baller eller i foderstativer (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,25
§ 10, stk. 1	Græsning. Krav til plantedækket.	Bar jord som følge af naturlige forhold.	1,0
		Under 1/3 planter i forhold til sort jord. De enkelte områder uden plantedække er større end 1 ha eller udgør sammen med andre ikke-græssede områder mere end 20% af marken.	1,0
§ 12, stk. 2	Græsning. Hensynet til ynglende dyr m.v.	Slåning i forbudsperioden.	0,5
§ 24, stk. 1, nr. 1	Græsning. Forbud mod omlægning.	Omlægning af tilsagnsarealet, herunder jordbearbejdning (fx etablering af vildtremiser eller læhegn).	1,0
§ 24, stk. 1, nr. 2	Græsning. Forbud mod anden gødning end den, der afsættes af græssende dyr.	Direkte tilførsel af gødning til arealet.	1,0
§ 24, stk. 1, nr. 3	Græsning. Forbud mod sprøjtning med plantebeskyttelsesmidler.	Sprøjtning under hegn beregnes som længden af overtrædelsen ganget med en fast bredde på 2 meter. Sprøjtning af arealer under 100 m ² rundes altid op til 100 m ² .	1,0
		Brug af plantebeskyttelsesmidler på arealet.	1,0
§ 10, stk. 1	Græsning. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Vandhul, sø eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20% af marken.	1,0
		Vandløb, grøft eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20% af marken.	1,0
		GLM-landskabselementer i form af søer over 100 m ² op til 2.000 m ² . Søer over 2.000 m ² som beskyttede efter naturbeskyttelseslovens §3.	1,0
§ 10, stk. 1	Græsning. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Remise/vildtremise.	1,0
		Eksisterende Læhegn.	1,0

§ 23	Græsning. Tilsagn uden mulighed for at kombinere med grundbetaling.	Der søges om grundbetaling, selvom tilsagnet ikke kan kombineres med grundbetaling.	1,0
------	--	---	-----

*Vægtningfaktoren finder anvendelse på det godkendte, ansøgte areal, som ansøger har søgt tilskud for under tilskudskategorien, jf. § 19, stk. 2 i bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik.

Bilag 1.2 Vægtningfaktorer under tilskud til pleje af græs- og naturarealer – tilskudskategorierne forpligtelse til slæt både med og uden mulighed for kombination med grundbetaling

Bestemmelse Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer	Forpligtelse	Overtrædelse	Vægtningfaktor*
§ 11, stk. 1, nr. 1	Slæt. Hvilke dyr må bruges til græsning på arealet.	Græsning med andet end drøvtyggende husdyr eller heste	1,0
§ 18, stk. 1, nr. 1	Slæt. Hensynet til ynglende dyr m.v.	Slåning i forbudsperioden.	0,5
§ 18, stk. 1, nr. 2	Slæt. Manglende eller ikke korrekt pleje af arealerne i forhold til tilsagnet.	Der er ikke taget slæt, græsset eller lavet en afpudsning.	1,0
		Der er ikke taget slæt, men marken er slået, uden at plantematerialet er fjernet.	0,5
		Græsset, men ikke taget slæt (det er tydeligt, at der ikke er taget slæt).	0,25
§ 11, stk. 1, nr. 3	Slæt. Der må ikke tilskudsfores, da der så ikke afgræsses og tillige tilføres næringsstoffer udefra.	Fodring med ensilage eller kraftfoder (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,5
		Fodring med hø og wrapphø. Fodring med halm i baller eller i foderstativer (gælder for hele marken eller hele indhegningen ved fast græsningstryk).	0,25
§ 10, stk. 2	Slæt. Krav til plantedækket.	Bar jord som følge af naturlige forhold.	1,0
		Under 1/3 planter i forhold til sort jord. De enkelte områder uden plantedække er større end 1 ha eller udgør sammen med andre ikke-græssede områder mere end 20% af marken.	1,0
§ 24, stk. 1, nr. 1	Slæt. Forbud mod omlægning.	Omlægning af tilsagnsarealet, herunder jordbearbejdning (fx	1,0

		etablering af vildtremiser eller læhegn).	
§ 24, stk. 1, nr. 2	Slæt. Forbud mod anden gødning end den, der afsættes af græssende dyr.	Direkte tilførsel af gødning til arealet.	1,0
§ 24, stk. 1, nr. 3	Slæt. Forbud mod sprøjtning med plantebeskyttelsesmidler.	Sprøjtning under hegn beregnes som længden af overtrædelser ganget med en fast bredde på 2 meter. Sprøjtning af arealer under 100 m ² rundes altid op til 100 m ² .	1,0
		Brug af plantebeskyttelsesmidler på arealet.	1,0
§ 10, stk. 2	Slæt. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Vandhul, sø eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20% af marken.	1,0
		Vandløb, grøft eller lignende over 1 ha, eller udgør sammen med andre ikke-afgræssede områder mere end 20% af marken.	1,0
		GLM-landskabselementer i form af søer over 100 m ² op til 2.000 m ² . Søer over 2.000 m ² som beskyttede efter naturbeskyttelseslovens §3.	1,0
§ 10, stk. 2	Slæt. Landskabselementer, der er uforenelige med kravet om plantedække.	Remise/vildtremise.	1,0
		Eksisterende Læhegn.	1,0
§ 23	Slæt. Tilsagn uden mulighed for at kombinere med grundbetaling.	Der søges om grundbetaling, selvom tilsagnet ikke kan kombineres med grundbetaling.	1,0

*Vægtningstaktoren finder anvendelse på det godkendte, ansøgte areal, som ansøger har søgt tilskud for under tilskudskategorien, jf. § 19, stk. 2 i bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik.

Bilag 2. Vejledende oversigt over situationer for bortfald

Bilag 2.1 Vejledende om situationer, hvor der kan ske bortfald af tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer – overtrædelse af forpligtelser, jf. Bekendtgørelse nr. 955 af 28. juni 2023 om ændring af bekendtgørelse om kontrol og administrative sanktioner for visse tilskudsordninger under Den Europæiske Unions fælles landbrugspolitik. Konsekvensen af en overtrædelse vil altid bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

Bestemmelse Bekendtgørelse nr. 954 af 28. juni 2023 om tilskud til pleje af græs- og naturarealer	Forpligtelse	Overtrædelse	Eventuel uddybning
§ 15, stk. 1.	Græsning – fast græsningstryk	Ingen dyr på marken	Ikke relevant.
§ 14, stk. 1 og 2.	Græsning	Arealet er ikke plejet eller arealet er ikke plejet korrekt	Hvis der ikke er tegn på, at der har været dyr på arealet. Hvis der er sket afpudsning, men ikke taget slæt eller sket græsning.
§ 18, stk. 1, nr. 2	Slæt	Manglende slæt	Hvis der er ikke taget slæt, græsset eller sket en afpudsning.
§ 10, stk. 1 og 2.	Græsning, slæt	Intet plantedække	Se denne vejledning punkt Krav til plantedække .
§ 24, stk. 1, nr. 1.	Græsning, slæt	Omlægning (bl.a. jordbearbejdning)	Ikke relevant.
§ 24, stk. 1, nr. 2.	Græsning, slæt	Direkte tilførsel af gødning til arealet	Ikke relevant.
§ 24, stk. 1, nr. 3.	Græsning, slæt	Direkte tilførsel af pesticider til arealet	Sprøjtning under hegn beregnes som længden af overtrædelsen ganget med en fast bredde på 2 meter. Sprøjtning af arealer under 100 m ² rundes altid op til 100 m ² .
§ 10, stk. 1 og 2.	Græsning, slæt	Vandhuller, vandløb eller grøfter m.v.	Hvis der konstateres GLM-landskabelementer i form af søer over 100 m ² op til 2.000m ² Eller søer over 2.000 m ² som beskyttede efter naturbeskyttelseslovens §3 medfører det, at tilsagnet bortfalder.
§ 10, stk. 1 og 2.	Græsning, slæt	Remiser og læhegn	Ikke relevant.
§ 23	Græsning, slæt	Kombination af tilsagn og grundbetaling	Ikke relevant.

Bilag 3. Rækkefølge for sanktionering ved overskridelse af 20 % fleksibilitet

I nedenstående liste står sanktionerne listet med de observationer med den mest permanente karakter og højeste sanktion øverst, og de observationer, der fører til den laveste sanktion nederst. Når der i sagsbehandlingen skal tages stilling til hvilke af kontrollens observationer, der skal indgå i de 20 % fleksibilitet – og derfor ikke skal sanktioneres - startes der for oven, og ”fyldes op” i fleksibiliteten ned ad listen, til grænsen er nået. Hvis grænsen nås, inden alle områder med en bestemt observation er nået, tages den største observation først og dernæst de mindre, dog tages en mindre observation inden for kategorien, hvis den største ikke kan rummes i fleksibiliteten. Hvis der stadig er ”plads i fleksibiliteten” og den største tilbageværende i en kategori ikke kan rummes inden for de 20 %, tages der den næststørste osv. Hvis de sidste observationer inden for en kategori ikke kan rummes inden for de 20%, men der stadig er ”plads i fleksibiliteten” fortsættes til næste kategori og processen gentages. De overskydende observationer sanktioneres efter gældende sanktionstabel.

Bilag 3.1 Sanktionering ved overskridelse af 20 % fleksibilitet

Kategori	Obs. nr.	Navn	Vægtningsfaktor hvis ikke indgår i de 20 %
1	3.7.1	Vandhul, sø eller lignende (ikke GLM-søer)	1,0 + bortfald
2	3.7.2	Vandløb, grøft eller lignende	1,0 + bortfald
3	3.2.3	Remise/vildtremise	1,0 + bortfald
4	3.2.4	Læhegn	1,0 + bortfald
5	12.1.9	Tætte træer uden plantedække under	1,0 + bortfald
6	12.1.7	Plantedækket er ikke opretholdt	1,0 + bortfald
7	11.4.1.4	Ingen dyr på tilsagnsarealet eller dyrene opholder sig udenfor indhegningen.	1,0 + bortfald
8	11.3.5	Arealet er ikke udnyttet til slæt	1,0 + bortfald
9	11.1.3	Arealet er ikke afgræsset	1,0 + bortfald
10	12.1.8	Bar jord som følge af naturlige forhold	1,0
11	11.1.2	Arealet er ikke afgræsset på grund af midlertidig oversvømmelse	1,0
12	11.1.1	Arealet er ikke afgræsset, men der er taget slæt	1,0
13	11.3.2	Der er ikke taget slæt, men arealet er afpudset	0,5
14	11.2.2	Arealet er ikke synligt afgræsset den 15. september, men der har været dyr på arealet	0,5
15	11.3.3	Der er ikke taget slæt, men arealet er afgræsset	0,25

Vejledning om tilskud til Pleje af græs- og naturarealer 2023
(tilsagnstype 68 og 69)

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

www.lbst.dk